

Kymen Turvan lausuntopyyntö Kymenlaakson turvallisuusohjelmasta 2024-2025

KhVi 22.01.2024 § 7
88/09.00/2023

Valmistelija

Kunnanjohtaja Otto Koskela, puh. 040199 2146

Sisäministeriö on vuonna 2019 julkaissut Sisäisen turvallisuuden strategian mukaiset paikallisen ja alueellisen turvallisuustyön linjaukset. Linjauksissa todetaan, että turvallisuussuunnittelu on pitkäjänteinen, järjestelmällinen ja koordinoitu prosessi paikallis- tai aluetason turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi eri toimijoiden yhteistyönä. (Sisäministeriö, Turvallisuutta kaikkialla paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset)

Kymenlaakson turvallisuusohjelmassa keskitytään arjen turvallisuuden tasoihin, eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perustyyöhön, jonka sisällä on muun muassa sosioekonomisia taustatekijöitä ja niihin liitetyjä asioita ja ilmiöitä ja niistä johdettuun ennalta ehkäisyyn ja turvallisuussuunnitteluun. Toimintakenttää kuvataan alla olevassa kuvassa.

KUVA: Sisäisen turvallisuuden arvoketju ja turvallisuussuunnittelun liittämispinta hyvinvointi- ja terveystyöhön, Sisäministeriö, 2019

Kymenlaaksossa on toiminut vuodesta 2012 alkaen turvallisuusviranomaisista koostuva vapaaehtoinen Kymen Turva-verkosto. Kymen turva toimii turvallisuusohjelman valmistelun käynnistäjänä ja ohjausryhmänä.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 periaatepäätöksellä linjataan niitä toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuus saadaan vähenemään vuoteen 2030 mennessä.

Arjen suurimpien turvallisuusongelmien taustalta löytyy lähes aina hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä haasteita. Arjen turvallisuutta voidaan parantaa tehokkaimmin parantamalla kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Tästä syystä turvallisuusohjelma on kiinteä osa alueen hyvinvointityötä.

Periaatepäätöksen mukaan terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen vaatii kunnalta sekä hyvinvointialueita tietoa ja ymmärrystä asukkaiden sen hetkisestä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilasta, niihin vaikuttavista toimista sekä tulevaisuuden muutoksia ennustavien trendien suunnista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan turvallisuuden edistämisen tulee sisältyä hyvinvointistrategioihin, turvallisuussuunnitelmiin ja asetettujen tavoitteiden ja toimien vaikutuksia arvioiviin hyvinvointikertomuksiin. Niissä täytyy ilmetä turvallisuusjohtaminen ja tapaturmien sekä väkivallan ehkäisytyö. Ennakoiva turvallisuustoiminta, kuten vaikutusten ennakoarviointi ja riskienarviointi, säästää taloudellisia resursseja.

Turvallisuusohjelman pohjana käytetään tietoa asukkaiden hyvinvoinnin tilasta ja sen kehityssuunnista arjen turvallisuuden näkökulmasta koko maakunnassa. Hyvinvoinnin edistämisen tulee näkyä strategiassa ja asetettujen hyvinvointitavoitteiden tulee perustua arvioihin nykytilanteesta sekä mahdollisista ennustetuista kehityssuunnista.

THL:n mukaan turvallisuuden edistäminen on laajaa, moniulotteista ja monialaista poikkisektoraaalisesti tehtävää työtä. Se on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä paikallisesti ja alueellisesti. Tapaturmien ja väkivallan ehkäisy sekä laajemmin turvallisuuden edistäminen on kaikkien toimijoiden ja hallinnonalojen yhteinen asia niin kunnassa, kuin hyvinvointialueilla. Hyvinvointialueen toimijoiden on edistettävä turvallisuutta yhdessä kuntien ja muiden maakunnassa toimivien tahojen kanssa. Turvallisuustyötä tekevät käytännössä lukuisat asiantuntija- ja viranomaistahot, kuten valtion ja kuntien viranomaiset, eri alojen ammattilaiset sekä järjestöt.

Kymenlaakson alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma on tehty vuosille 2020-2025. Sen valmistelu alkoi, kun Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Kymsote perustettiin. Se on voimassa Kymenlaakson hyvinvointialueella vuoteen 2025 saakka.

Laki hyvinvointialueista (611/2021) astui voimaan heinäkuussa 2021 ja hyvinvointialueet aloittivat 1.1.2023. Laki edellyttää, että kaikilla hyvinvointialueilla tehdään yhteinen alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma aluevaltuustokaudeksi. Kymenlaaksossa on päätetty päivittää vuoteen 2025 saakka voimassa oleva hyvinvointisuunnitelma vastaamaan uusia tavoitteita.

Tarve arjen turvallisuusohjelman valmistelulle nousi ensimmäisen kerran esille jo alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistumisen jälkeen vuonna 2019. Muille suunnitelman painopistealueille oli helppoa luoda alueelliset seurantatyöryhmät Kymsoten, kuntien ja kolmannen sektorin toimijoista, mutta turvallisen arjen ja ympäristön painopisteen kokonaisuudelle ajateltiin jo tuolloin seurantaryhmäksi Kymen Turvaa. Asia jäi kuitenkin valmisteluasteelle ja Covid 19-pandemian hoito vei lopulta huomion Kymen Turvan, Kymsoten ja kuntien toiminnassa.

Kymen turva on maakunnallinen varautumisverkosto, joka on toiminut vuodesta 2012. Sen tehtäviin kuuluu mm. ylläpitää alueellista tilannekuvaa, eli luoda yhteinen käsitys valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävistä riskeistä. Näiden pohjalta se luo painopisteet valtakunnalliseen varautumistyöhön. Se myös yhteen sovittaa tilannekuvia ja toimintaa eri toimijoiden välillä. Tähän kuuluu mm. tietojen vaihtaminen, yhteisten

suunnitelmien laatiminen, harjoitusten järjestäminen, toiminnan yhteensovittaminen. Tässä prosessissa se toimii ohjausryhmänä. Turvallisuusohjelman prosessi lähti käyntiin keväällä 2022. Ensimmäinen prosessikuvaus alkavalle työlle on hyväksytty Kymen Turvassa (Kymen Turva 6/2022).

Prosessikuvauksen mukaan Kymenlaakson alueellinen turvallisuusohjelman on määrä olla viranomaisten, kuntien ja hyvinvointialueen yhteinen työväline. Prosessi alkaa syksyllä 2022 turvallisuuden tilannekuvan selvittämällä ja indikaattoritiedon keräämisellä. Kerätyn tiedon perusteella muodostetaan alueellinen turvallisuustilannekuva (= turvallisuusohjelman kertomusosa) ja valitaan nouseviin teemoihin sopivat seurantaindikaattorit. Ohjelmaan liitetään THL:n ja Kuntaliiton valmistelemat arjen turvallisuuden indikaattorit. Indikaattorit parasta aikaa lausuntakierroksella ja ne siirtyvät kuntien ja hyvinvointialueiden seurantaan vuoden 2024 alusta. Indikaattorit löytyvät liitteenä olevasta kertomusosasta 2022.

Tavoitteena oli, että kootaan edellä mainituista kertomusosan aineistoista yhteinen Kymenlaakson alueellinen turvallisuusohjelma. Ensimmäinen ohjelma kattaa vuodet 2024-2025.

Prosessi käynnistyi virallisesti, kun Kymen Turva-verkosto ja Kymsoten (myöhemmin Kymenlaakson hyvinvointialueen) hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen kehittämispäällikkö kutsuivat koolle kuntien ja viranomaisten edustajat prosessin yhteiseen aloittamissemiinariin elokuussa 2022. Seminaarin jälkeen kuntia ja viranomaisia pyydettiin nimeämään omat edustajansa prosessiin. Kotkan kaupunginjohtajan johtoryhmä nimesi Kotkan kaupungin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattorin prosessiin ja Kymen Turva nimesi hänet valmisteluprosessin vetäjäksi.

Ensimmäinen valmisteluvaihe

Kymen Turva asetti ensimmäisen työvaiheen tavoitteeksi luoda turvallisuusohjelmatyön pohjaksi alueellinen turvallisuustilannekuva ja listata indikaattorit, joilla turvallisuustilannetta mitataan ja voidaan jatkossa mitata arjen turvallisuuden näkökulmasta.

Tähän työhön kutsuttiin mukaan sisäisen turvallisuuden viranomaisia Kymenlaakson alueelta. Työryhmän kokoonpanoksi vahvistui Kaakkois-Suomen poliisi, Kymenlaakson pelastuslaitos, Kymsoten (nyk. Kymenlaakson hyvinvointialue) ensihoito, Rajavartiolaitos (Kaakkois-Suomen rajavartiosto ja Suomenlahden merivartiosto), sekä Kaakkois-Suomen ELY-keskus (liikenneturvallisuuden näkökulma). Lisäksi konsultointia tehtiin myös puolustusvoimille, koska puolustusvoimat ovat maakunnassa keskeisesti näkyvä viranomais, vaikka eivät toimikaan sisäisen turvallisuuden toimialalla.

Tässä valmisteluvaiheessa käytiin läpi kaikki voimassa olevat kansalliset strategiat ja ohjelmat, sekä maakunnan tasolla valmistellut strategiset asiakirjat, joilla on vaikutusta arjen turvallisuustyöhön.

Työryhmän työskenteli verkkokokousalustalla syyskuusta 2022 tammikuuhun 2023 saakka. Materiaalia kerättiin myös alueellisten hyte-toimijoiden kautta ja niistä käytiin keskustelua osassa alueellista hyte-työn työryhmissä syksyn 2022 ja kevättalven 2023 aikana.

Valmis tuotos, eli Kymenlaakson alueellisen turvallisuusohjelman kertomusosa 2022 esiteltiin ja hyväksyttiin Kymen Turvan kokouksessa

helmikuussa 2023. Kertomusosa sisältää sekä alueellista turvallisuustyötä kuvaavan osin, että turvallisuuden tilannekuva osion. Kertomusosa on pykälän liitteenä.

Toinen valmisteluvaihe (Käynnissä oleva)

Prosessin toinen valmisteluvaihe käynnistyi keväällä 2023. Kymen Turva- verkosto lähetti kuntiin, hyvinvointialueelle ja viranomaisverkostolle uuden pyynnön nimetä omat edustajansa työryhmän kakkosvaiheeseen. Kotkan kaupungin johtoryhmä nimesi Kotkan kaupungin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattorin jatkamaan prosessin vetäjänä vuoden 2023 loppuun saakka.

Toisen vaiheen työryhmän kokoonpano on ollut laajempi, kuin ensimmäisen vaiheen kokoonpano. Mukana on edelleen sisäisen turvallisuuden viranomaisten edustajat, lisäksi kuntien nimeämiä edustajia, joko hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen toimialalta, tai vastaavasti kunnan turvallisuustyön organisaatiosta. Lisäksi mukana on Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen edustaja ja puolustusvoimat.

Työryhmän tehtäväksi anto on ollut koota alueellisen turvallisuusohjelman pohjaksi tavoitteet ja seurantaindikaattorit, joihin yhdessä sitoudumme kiinnittämään huomiota. Arjen turvallisuusohjelma ja siihen liittyvät toimeksiannot löytyvät kokonaisuudessaan liitteistä.

Nostot on tehty ensivaiheessa valmistellun kertomusosan tilannekuvan ja indikaattoreiden perusteella. Ohjelman painopisteet kattavat vuodet 2024-2025. Siinä on huomioitu alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet:

MAHDOLLISUUS ELÄÄ TURVALLISTA ARKEA TERVEESSÄ YMPÄRISTÖSSÄ.

TAVOITE 1: Tapaturmien ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy

TAVOITE 2: Syrjäytymisen ehkäisy

TAVOITE 3: Ympäristöterveyden edistäminen

(Kymen Turva 4/2023)

Ensimmäisessä työryhmässä tuotiin kuitenkin esille, että arjen turvallisuus liittyy myös Kymenlaakson hyvinvointisuunnitelman muihin painopisteisiin. Erityisesti painopisteisiin mahdollisuus elää päihteetöntä elämää ja saada tukea siihen, sekä mahdollisuus terveisiin elintapoihin ja hyvään mielenterveyteen. Huomioitavaa on myös se, että osallisuus liitetään hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätöksen painopisteiden mukaan valtakunnallisesti turvallisuustyöhön.

Valmistelun tässä vaiheessa on kahlattu läpi myös Petteri Orpon hallitusohjelma ja nostettu sieltä ennakoiden esille ne kansalliset strategiat ja ohjelmat, jotka jatkuvat uudella hallituskaudella, sekä ennakoitu ne ohjelmat, jotka mahdollisesti uutena vaikuttavat vuosien 2024-2025 aikana arjen turvallisuustyöhön. Valmisteluprosessissa on käsitelty myös THL:n ja Kuntaliiton vahvistamat indikaattorit hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työhön hyvinvointialuetasolla. Kuntiin on tulossa omat seurantaindikaattorit, joihin ei otettu kantaa valmistelun edetessä.

Tämä prosessin vaihe on käynnistynyt kevään 2023 aikana kahdella erillisellä työryhmän perehdytystapaamisella, jotka olivat saman sisältöiset ja niissä käytiin läpi ensimmäinen työryhmän tuottama Kymenlaakson turvallisuusohjelman kertomusosa 2022 ja toisen työryhmän toimeksianto ja aikataulu. Työryhmäntyöskentelyyn sovittiin syksylle yhteensä 5 kokoontumiskertaa.

Valmistelun aikataulu ja päätöksentekoon vieminen

Kymenlaakson turvallisuusohjelman on määrä olla valmis marraskuussa 2023. Ohjelma viedään esittelyyn Kymen turvan kokoukseen marraskuussa 2023. Tämän jälkeen Kymen Turva pyytää kuntien ja alueellisten vaikuttamistoimielinten lausunnot luonnoksesta 31.12.2023 mennessä. Ohjelma valmistellaan hyväksyttäväksi Kymen Turvan kokouksessa tammikuussa tai viimeistään helmikuussa 2024.

Ensimmäinen ohjelma kattaa vuodet 2024-2025. Turvallisuusohjelman hyväksyy prosessin ohjausryhmänä toimiva Kymen Turva ja se lähetetään tiedoksi kuntien ja hyvinvointialueen päätöksentekijöille.

Hyvinvointialueella se menee tiedoksi ainakin hyvinvointi- ja turvallisuuslautakunnalle ja kunnissa hallintosäännön mukaan niille tahoille, joille sen kuuluu mennä.

Kymen Turva valitsee alueellisen turvallisuustyöryhmän (toimii hyte-työn turvallisuustyöryhmänä, joka hyvinvointisuunnitelman seurannasta on puuttunut). Työryhmän tehtävänä on seurata turvallisuusohjelman indikaattoreiden kehitystä ja koota aineistot turvallisuusohjelman vuosiraportteihin. Vuosiraportit viedään tiedoksi kuntiin ja hyvinvointialueelle.

Kunnat voivat pitää maakunnallista turvallisuusohjelmaa pohjana omalle strategiselle hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelma- ja suunnittelutyölle.

Kymenlaakson turvallisuusohjelman 2024-2025 painopisteiksi on valikoitu

1. TAPATURMIEN JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISY
2. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY
3. TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ

Sen liitteenä on kuntakortit. Kukin kunta voi hyödyntää arjen turvallisuusohjelmaa ja kuntakorttia oman turvallisuustyön ja turvallisuussuunnittelun tukena.

Kymenlaakson arjen turvallisuusohjelman 2024-2025 liitteenä on myös laajan arjen turvallisuusohjelman kertomusosa 2022, joka sisältää sekä turvallisuustyön ja toimintaympäristön kuvauksen, että turvallisuuden tilannekuvan vuodelta 2022.

Turvallisuusohjelmaluonnokseen voi tarkemmin tutustua pykälän liitteestä.

Kymen Turva pyytää Kymenlaakson kunnilta lausuntoa turvallisuusohjelmasta 31.1.2024 mennessä.

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää todeta Kymen Turvalle, ettei sillä ole lausuttavaa Kymenlaakson turvallisuusohjelmasta.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.